

Становище

за дисертацията на Велислав Иванов на тема „Разширяване на Европейския съюз към Западните Балкани: политическа воля и условия за членство“

от проф. Антоний Тодоров, д.н., специалност „Политически науки“, Нов български университет

Представен е изследователски труд по проблем, който има **несъмнено значение за политическите науки** и в частност за обосноваването на политиката на ЕС за разширяване със страните от т.нар. Западни Балкани. Макар авторът още в самото начало да проблематизира актуалността на темата, мога да допълня, че политическата наука няма за единствен и неизбежен предмет политическата актуалност. Напротив, политологията се занимава най-вече с проблеми, които дават възможност да се надхвърли натиска на днешния ден и нуждата от обосноваване на спешни решения. Затова смятам, че избраната тема е актуална в стратегически план, поставя въпроси за същността на ЕС и неговата международна роля, при това в контекст на засилени дискусии за неговото бъдеще.

Освен това темата е важна и в приложен план, доколкото перспективата за членство в ЕС на останалите страни от Западните Балкани е не само актуална, но изисква вероятно развитие и излизане от рамките на досега съществувалите практики на разширяването. Изследването без съмнения може да бъде полезно и в това отношение, защото поставя въпросите за ефективността на политиките за разширяване и за ефекта им върху съответните общества. Изследваният проблем може да се опише като проблем за ефективността и целите на разширяването на ЕС със страните от Западните Балкани.

Авторът на дисертацията си поставя **следната основна цел**: „да обясни състоянието на процеса на разширяване в региона, като използва политическата воля в ЕС и кандидатите за основа на своя модел“. За тази обща цел той си поставя задачата да провери четири изследователски хипотези: а) дали политическата воля за разширяване в ЕС е водеща спрямо политическата воля за евроинтеграция в страната-кандидат; б) дали политическата воля в ЕС води до широк обществен консенсус за евроинтеграция в кандидата; в) дали по-голяма степен на политическа воля води до по-успешна политика на условност (разбирана като форма на въздействие в ЕС върху кандидатите с очаквана промяна в тяхното поведение); г) дали условността е успешен инструмент само при липсата на проблеми с държавността.

С оглед на поставената цел формулираните хипотези са напълно обосновани. Но ми се струва, че те биха могли да бъдат обединени от един по-общ изследователски въпрос, който да бъде изрично формулиран като основа на изследването. Обичайно едно изследване отговаря на такъв изследователски въпрос. Всъщност, макар и не

експлицитно формулиран, този въпрос изглежда така: „какви са условията за успех на политиката на условност при разширяването на ЕС“ (всъщност авторът анализира обстойно именно тези условия, като политическата воля на ЕС и на страните-кандидатки, но също така подкрепата от страна на общественото мнение, ефикасността на държавното управление и др.).

Още в уводната си глава, посветена на методологията, авторът прави многобройни уговорки и ограничения, които понякога звучат неоснователно извинително, сякаш се предпазва от претенцията, че ще развие или обогати теоретичното познание на своя проблем. Той настоява върху това, че обяснението си изгражда на основата на емпиричен анализ и се позовава на теоретичните подходи най-вече, за да убеди читателите си, че познава отлично изследователското си поле. Последното според мене е несъмнено, затова и някои от уговорките биха могли да бъдат избегнати.

На равнището на теорията от средно равнище авторът избира изследването на казуси (общо седем), обхващащи 5 бивши югославски републики, Албания и нововъзникналото Косово. Изследването на казуси е по същество сравнителен метод, поради което цялото изследване може да бъде определено като сравнително. Това изисква прилагането на адекватна и систематична критериална матрица, което авторът е направил изключително добросъвестно и методично. Бих казал, че в това се състои една страна от оригиналността на работата. Именно това **систематично сравнение на избраните и аналитично описани казуси** съответства най-пълно най-поставената цел на изследването.

Още в увода на дисертацията авторът е избрал да посочи самооценката на собствените си **приноси**, което е необичайно, очаква се това да бъде по някакъв начин в заключението, обичайно в автореферата. В този случай това подсилва очакванията от четенето на текста. Смятам, че от заявените приноси трите последни в списъка са неоспорими:

- Установена е водещата роля на политическата воля за разширяване в ЕС спрямо политическата воля за разширяване в страната-кандидат.
- Доказана е линейната връзка между степен на политическата воля за разширяване в ЕС и успеха на политиката на условност. (само бих проблематизирал думата „линейна“, защото в хуманитарните и социалните науки нямаме точни инструменти за измерване, включително на зависимостта, а само строги инструменти, което е различно).
- Липсата на проблеми с държавността е доказана като необходима предпоставка за успешна условност.

Първият обявен принос, за „цялостна концептуализация на понятието политическа воля в контекста на политиката на разширяване“, изисква дискусия. Политическата воля за разширяване в ЕС се дефинира „като наличието на ясна перспектива за пълноправно членство (i) и продължаващ ангажимент за процеса на разширяване (ii), които да са кредитбилни (iii), последователни (iv) и съгласувани (v). Докато политическата воля за

евроинтеграция в страната-кандидат се дефинира „като широк обществен консенсус за евроинтеграция (i), изразяващ се в целенасочени усилия и осезаеми резултати в същинското възприемане на нормите на ЕС (ii)“. Дефинирането в двата случая е на основата на различни характеристики, би било по-добре тези характеристики да са еднотипни, иначе имаме вероятно два типа политически воли.

Несъмнено е, че „дисертацията е обстойно изследване върху евроинтеграцията на целия регион, каквото до този момент липсва в академичната литература на български език“, което е нейна заслуга, но едва ли може да се дефинира като принос в един глобализиран свят.

Но искам да отбележа, че трите посочени приноса са **напълно достатъчни** за едно оригинално, коректно извършено, спазващо всички академични стандарти изследване.

И най-сетне, с 5 научни публикации, от които едната на английски език, представеното изследване отговаря на всички очаквания.

Не бих добавил нещо съществено, освен изразените по-горе критични бележки, освен една формална препоръка – библиографията би могла да бъде рубрикирана. Както и това, че авторът все пак би могъл да предложи транслитерация на български език (кирилица), с което да я въведе в оборота на българската академична книжнина. Нещо, което по необходимост би направил, ако имаше имена на китайски език, например.

В заключение, представено е оригинални, задълбочено и смислена изследване на важен политологичен проблем, като са спазени всички стандарти на едно академично изследване. Това е основание да кажа, че представената дисертация покрива изцяло изискванията за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по политически науки.

Проф. Антоний Тодоров, д.н.